Semper solum veritas!

Международен институт за Македония

Спас Ташев

5 ГОДИНИ НЕЗАВИСИМОСТ

ЧОВЕШКИТЕ ПРАВА В Р. МАКЕДОНИЯ 1991 - 1996 г.

София 1996

Международен институт за Македония

5 ГОДИНИ НЕЗАВИСИМОСТ

ЧОВЕШКИТЕ ПРАВА В Р. МАКЕДОНИЯ
1991 - 1996

София 1996

издава:

Международен институт за Македония
София 1000
П. К. 990
България
тел./факс (+359 2) 878 488 и (+359 350) 76 49
e-mail: iimspas@bulnet.bg

1. Увод.

На 8 септември 1991 г. гражданите на бившата югославска република Македония с референдум изявиха желанието си за самостоятелна македонска държава. На 19 декември 1991 г. македонският парламент прие декларация за международно признаване на Република Македония.

Прави впечатление тенденциозността при формулиране на референдума: Дали сте за самостоятелна македонска република с право да стъпи в съюза на суверенните югославски държави. Република Македония е единствената от бившите югославски републики, от която югославската армия се изтегли без съпротива. В приетата конституция изрично се подчертава "уставно-правниот континуитет на македонската држава како суверена република во Федеративна Югославия".[1] Също така се заявява, че "Македония е конституирана како национална држава на македонскиот народ, во коя се обезбедува целосна грагянска рамноправност и трайно сожителство на македонскиот народ со албанците, турците, власите, ромите и другите националности, кои живеат во Република Македония".[2] Споменатите етнически групи не се разглеждат като част от "македонския народ" и по този начин не влияят върху характера на Македония като "национална" държава. За разкриването на същността на развиващите се в Р. Македония явления, трябва да се анализират процесите, протичащи сред представителите на "македонския народ", т.е. македонските граждани от български етнически произход.

Днешна Македония възниква като автономна държава в рамките на Титова Югославия през 1944 г. За господстваща социална идеология е обявена комунистическата, а националната доктрина се определя от идеите на левичарската

[1] Устав на Република Македония, с. 3, Скопйе 1991

[2] пак там

група в македонското освободително движение (ако въобще тази група може да се разглежда като негов представител). Въпреки това се правят редица отклонения от схващанията на македонските левичари. Така например за т.н. ВМРО (обединена) "македонскиот народ" е составен от "сите националности, що живееја и живеат таму и од чие име зборуваме: бугари, албанци, турци, евреи, власи, гърци, цигани".[3] Тази разлика в схващането на понятието "македонски народ" всъщност представлява замяна на неговото политическо с ново етническо съдържание. Причината за прилагането на този подход се крие във възприетите в политическия живот на Р. Македония след 1944 г. идеи за македонизма, формулирани от сръбския политик Стоян Новакович. Според тях македонските славяни са българи и е трудно да бъдат директно асимилирани от сърбите. Това налага насаждането на междинно самосъзнание, по близко до сръбското, наречено "македонско". **Налагането на македонизма като антибългарска и про-сръбска доктрина, а не на комунистическата идеология, е основната характеристика на режима в Скопие след 1944 г.** Без да се има предвид този факт, няма да стане ясна същността на протичащите в момента процеси сред населението в Р. Македония.

Политиката на насаждане на македонизма не претърпя по същество промяна след обявяването на независимостта на Р. Македония през 1991 г. На фона на запазените отлични контакти с остатъчна Югославия продължи провеждането на системна и целенасочена антибългарска кампания.

2. Човешки права на македонците със запазено българско етническо самосъзнание.

а. Период на повторно разпадане на Югославия.

Основната политическа сила в Р. Македония, която работеше за реализирането на нейната независимост, бе

[3] ВМРО (обединета), т. I, с.131, Скопйе 1991. Оригинала от 1927 г. е на литературен български. Тук умишлено се цитира диалектизираната форма, която може да се намери в Скопие.

ВМРО-ДПМНЕ. Срещу нея застана официалната власт и Съюза на борците от народо-освободителната война. Така например само на 6 март 1991 г. "боречките организации" в Битоля, Тетово, Ресен и др. заявяват, че тези искания на ВМРО-ДПМНЕ са "во прилог на асимилаторската политика на соседните земйи". На проведеното в дома на пенсионерите в Кичево "протестно" събрание се приема декларация, в която се казва, че тези становища на ВМРО-ДПМНЕ са "**позициите на Ванчовизмот и бугарщината**". Това се прави въпреки факта, че ВМРО-ДПМНЕ официално никъде не се декларира като пробългарска организация. На 11 август 1991 г. тази партия организира в Струмица помен за избитите през 1951 г. петима струмишки студенти, които се изявявали като българи (Любен Топчев, брат на един от убитите - Стефан Топчев, днес е политически емигрант в САЩ и като член на Македонската патриотична организация (МПО) развива активна дейност в подкрепа на българската кауза в Македония[4]). В помена обаче те са представени като "македонци". За истинските мотиви за подобни действия могат да се правят само предположения, поради което те не са обект на настоящия анализ.

Освен подобни прояви, в Р. Македония се наблюдава и открита изява на българско самосъзнание. На неговите носители се правят всевъзможни пречки. На 22 юни 1991 г. на българо-югославската граница е задържан от югославските власти **Илия Илиевски**, председател на партията за човешки права в Македония. Същата е регистрирана на 14 декември 1990 г. с решение No 23-4029/1-90. Конфискувани му са български книги и други български издания. В началото на м. септември 1991 г. на И. Илиевски е отнет паспорта. С това е попречено на участието на му на международната конференция по човешки права в Москва. В отправения на 12 септември 1991 г. мемурандум се заявява, че "партията за човешки права по свой почин до сега е събрала сведения за над 23000 души убити или безследно изчезнали и над 150000 жестоко репресирани предимно хора с българско самосъзнание".

[4] Macedonian Tribune, vol. 3148, June 17, 1993, Fort Wayne, Indiana, USA

По време на самия референдум за независимост, Българската национална телевизия излъчи кадри, в които се вижда как агенти на секретните служби нанасят побой върху **гражданин** на Р. Македония само заради това, че в даденото интервю заяви, че няма разлика между българи и македонци.

На 29 ноември 1991 г. секретарят на Общинския комитет на ВМРО-ДПМНЕ във Велес **Георги Калаузаров** запалва окаченото на терасата на Социалистическата партия на Македония югославско знаме. Той обосновава своя акт "како протест против гиненьето на македонските војници за интересите на голема Сърбия".[5]

Всички репресии през този период срещу личности, отричащи македонизма, са извършени от югославските власти въпреки очертаващата се тенденция за изтегляне от Р. Македния. В същото време не е наказан нито един от великосръбските шовинисти, също отричащи македонската самобитност и обявяващи Македония за "Южна Сърбия".

б. период на формално независима македонска държава.

На 19 декември 1991 г. Р. Македония прокламира своята независимост. На 16 януари 1992 г. България първа в света призна новата държава. Въпреки факта, че за ръководството на вече независимата Македония югоармията е окупаторска сила, в гр. Велес на 12 юни 1992 г. започва съдебен процес срещу запалилият югославското занаме **Г. Калаузаров** и **11** негови съмишленици. С цел предварителна обработка на общественото мнение за това, което предстои да се реши, те са обявени за михайловисти и българофили.[6] В. "Нова Македония" в анонимна статия заявява, че подсъдимите не могат да бъдат македонци, щом притежават българска и "върховистка" литература, която е намерена при арестуването им.[7] На Г. Калаузаров са отнети личната карта и паспорта. През нощта са изпочупени стъклата на къщата му с камъни. Получава анонимно заплашително

---

[5] Нова Македония, Скопйе, 29 ноември 1991

[6] пак там, 5 юни 1992

[7] пак там, 7 август 1992

писмо, че ще бъде наказан за това, че се борел за разпадането на СФРЮ. Повече от 10 дни на семейстата на арестуваните не е съобщено, че са отведени в скопския затвор. По време на предварителното следствие те са подлагани на физически и психически тормоз. Обвинителният акт е връчен едва няколко дни преди започването на процеса. Независимо, че съдебният процес е бил обявен за открит, македонската полиция е спряла **няколко автобуса с членове** на ВМРО-ДПМНЕ, които идвали да подкрепят морално подсъдимите. Пред съдебната сграда имало **стотици граждани**, но нито един от тях не е допуснат да присъства на процеса. По време на първата почивка са изгонени и присъстващите **двама журналисти** от България. На процеса групата е обвинявана от главния явен обвинител, че са михайловисти и българофили. По време на разпита, подсъдимият **Живко Петрушев** от Тетово е наречен с фамилно име Петрушевски. По този повод той възразил: "Протестирам. Яс не се викам Петрушевски. Яс се викам Петрушев, яс сум македонски българин". (МИМ притежава магнетофонен запис с изявление на един от подсъдимите). Политическият характер на процеса личи и от факта, че единият от подсъдимите, с псевдонима **К. Велешки** (името е известно на МИМ) на 10 октомври 1990 г. изпрати писмо до българския президент Жельо Желев, където се кава: "В Македонийа българската национална кауза не е изгубена - обратно - сега отново се възражда и ние искаме това възраждане да обхване целийа български народ".[8] Кампанията срещу подсъдимите продължи и през следващите години. Единственият аргумент е, че с дейността на групата "можеше да дойде до големо крьвопролеванье со тогашната ЮНА и кога овой опасен терорист на 29.11.1991 г. пред очите на СФРЮ го запали и югословенското знаме".[9] Това се заявява 3 години след отделянето на Р. Македония от Югославия. Прави впечатление, че в пропагандната кампания се използват прийоми, характерни за титовската антибългарска пропаганда: "**Крум Чушков** (един от подсъдимите, б. МИМ) како ученик и воспитаник на царска окупаторска Бугария стапува во организација Браник, каде що во 1945 г., со група интелектуалци

---

[8] Macedonian Tribune, vol. 3083, November 29, 1990

[9] Вечер, Скопйе, 19 август 1994

СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ
Граничен премин РСВР-СМ КПДГ КРИВА-ПАЛАНКА
Бр. 230-01 / 339
28. 12. 1991 година
Деве Баир.

Примерок за странката

B.E.S.A. - H.T.M.E.
the Balkan Educational Scientific - Association for New Technologies Management and Ecology
Mito Hadzi Vasilev 26/4?
91000 Skopje - Tel./Telefax: 91 216 011

Секретаријатот за внатрешни работи Деве Баир врз основа на член 14 од Законот за внесување и растурање на странски средства за масовно комуницирање и за странската информативна дејност во Југославија („Службен лист на СФРЈ" бр. 39/74), го донесува следното

РЕШЕНИЕ

На Цековски Славчо носител на патна исправа бр. МБ 882924 државјанин на СФРЈ со постојано место на живеење во Скопје ул. Хаџивасилев бр. 26-4/?

МУ СЕ ОДЗЕМААТ без надоместок следните печатени работи:
(1) Карта на голема Македонија (фотокопија); (2) Една декларација на фтор велик Македонски собор (9 листа); (3) Меморандум издаден на Големиот Македонски собор во Благоевград (7 листа); (4) пет листови (фотокопии) (5) една фотокопија Македонскиот вопрос; (6) четири фотокопии од ликовите на Ванчо Михаилов, Тодор Александров, и струмичката петорка од ВМРО.

Образложение

Именуваниот на ден 28. 12. 1991 година, минувајќи преку овој граничен премин со својот личен багаж ги внесе во СФРЈ горенаведените печатени работи, за чие внесување немаше потребно одобрение.

Против ова решение може да се изјави жалба до Републичкиот секретаријат за внатрешни работи — Скопје. Жалбата се поднесува во рок од 15 дена од денот на приемот на ова решение и се таксира со 20 динари такса.

Овластен работник за контрола на преминувањето на државната граница

Факс.№1

Конфискация от Славчо Цековски на издания на литературен български език.

е суден за подготовки на тероризам, а по-доцна се здружи со Калаузаров".[10] Тенденциозността личи от факта, че през 1945 г. въобще не е съществувала организация Бранник, още по-малко пък е възможно от нейно име да е развивана дейност в Македония. Друг един от подсъдимите, **Гоце Чушков**, на 22 юни 1992 г. прави изявление пред кореспондентския пункт на Радио "Свободна Европа" в Белград относно "най-жестоките методи на физически изтезания, побоища и малтретиране", прилагани в хода на предварителното следствие. На 20 октомври 1995 г. във Велес е подновен съдебния процес, с което подсъдимите се оказват 43 месеца последствени. Главен обвинител в процеса е бивш служител с тридесет годишен стаж в югославските тайни служби.

Македонската полиция конфискува на редица свои граждани пренасяни през границата български книги и други материали.

Съгласно протокол бр. 239-01/339 от 28 декември 1991 г. на **Славчо Цековски** са отнети редица документи и фотокопия на литературен български език. Парадоксалното е, че във вече независимата Р. Македония конфискацията е извършена на основание чл. 14 от югославския закон за внасяне и разпространение на чужди средства за масово осведомяване, приет 1974 г. (виж факсимиле No 1). Славчо Цековски през 1992 г. се опитва да основе Общество на българите във Вардарска Македония. Успява да издаде и един брой на бюлетина "Семакедонско движение за права и свободи на булгарите християни и мюсулмани в Република Македония". Властите забраняват тази негова дейност.

Съгласно протокол 71-01/91 от 18 март 1992 г. на скопския жител **Ангелко Митрев** са конфискувани значки с лика на Тодор Александров и български вестници и брошури (виж факсимиле No 2). На 16 ноември 1992 г. полицията прави обиск в неговия дом и според издадения протокол му са отнети брошури с образа на Иван Михайлов, броеве от българските вестници "Македония" и "Зора", броеве от издавания в САЩ в. "Македонска трибуна" и книгата на Ив. Михайлов "ВМРО", издадена в Брюксел, Белгия. Изрично в полицейския протокол е

---

[10] пак там

СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ Примерок за странката

Граничен премин „Струмица Ѓ. Ѓевгелија“ [illegible]

Бр. 71-01/91

18.03. 1992 година

Секретаријатот за внатрешни работи ОВР Кр. Паланка врз основа на член 14 од Законот за внесување и растурање на странски средства за масовно комуницирање и за странската информативна дејност во Југославија („Службен лист на СФРЈ" бр. 39/74), го донесува следното

РЕШЕНИЕ

На Митрев Ангелко носител на патна исправа бр. НВ-790214 државјанин на Р. Македонија со постојано место на живеење во Скопје ул. Фејко Пужавка бр. 48-В

МУ СЕ ОДЗЕМААТ без надоместок следните печатени работи:

1. Весник Д. 86 со ликот на [illegible] Т. Александров и [illegible]
2. Лента со натпис „ВМРО" на [illegible]
3. Разни брошури 231 броја
4. Разни весници на буг. [illegible] (18 ф[illegible])
5. Три фот. албум „бр. Миладиновци".

Образложение

[illegible] 5 [illegible]

Именуваниот на ден 18.03. 1992 година, минувајќи преку овој граничен премин со својот личен багаж ги внесе во СФРЈ горенаведените печатени работи, за чие внесување немаше потребно одобрение.

Против ова решение може да се изјави жалба до Републичкиот секретаријат за внатрешни работи — Скопје. Жалбата се поднесува во рок од 15 дена од денот на приемот на ова решение и се таксира со 20 динари такса.

Овластен работник за контрола на преминувањето на државната граница

Факс.№2

Конфискация от Ангел Митрев на издания на български книжовен език.

записано: "НАПОМЕНА: сите списания се печатани на бугарски язик" (виж факсимиле No 3). Под "бугарски язик" македонската полиция разбира българския книжовен език.

Ето как е станал и самия обиск: "Преди неколко дена имах среща с приятели. Заговорихме за Македония и аз извадих една от значките с лика на Тодор Александров и викам на едно момче, на ти да го носиш на гърдите си лико на Тодора, той е орелот на Македония. Това го чу един човек, който беше офицерин в сръбската армия. Започнахме един спор. А той после отишъл и ме казъл в полицията. Дойдоха у дома".[11]

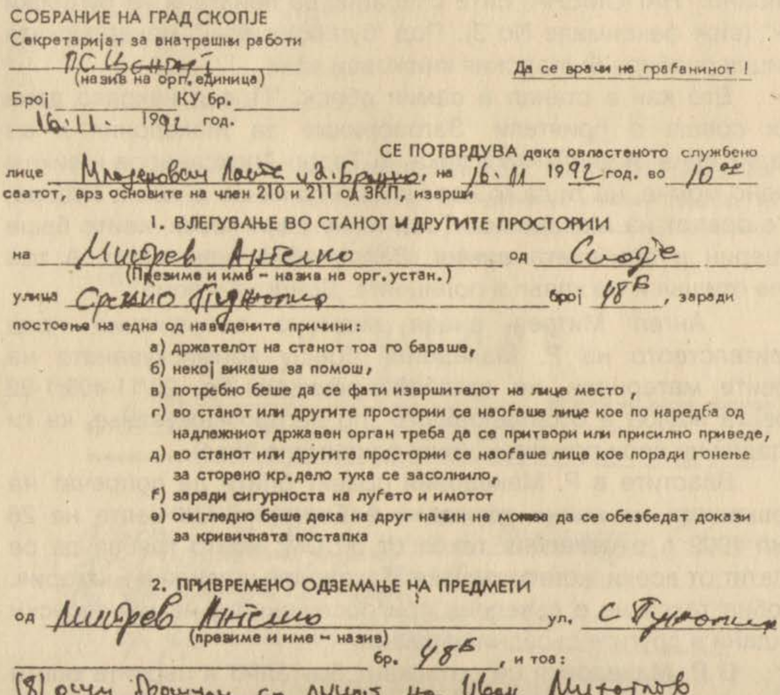
Ангел Митрев внася писмено възражение пред правителството на Р. Македония срещу конфискуването на неговите материали, но съгласно решение бр. 28/11-409/1-92 неговата жалба е отбита, защото "по негово кажуванье, ке ги раздадел на свои приятели" (виж факсимиле No 4).

Властите в Р. Македония правят опити да попречат на посещенията на нейни граждани в България. За целта на 26 април 1992 г. е въведена такса от 30 DM, които трябва да се заплатят от всеки, който напуска Македония и влиза в България. Подобна такса не е въведена при посещенията на македонски граждани в другите съседни държави.

В Р. Македония се потъпкват брутално и първите опити за регистриране на български организации, които не желаят да прикриват своята дейност. На 7 юни 1993 г. в МВР гр. Охрид са подадени документите за **регистрация на ВМРО**. Според чл. 1 тя се определя като "демократска, самостойна, национална и политичка организация на македонските бугари". Чл. 11 гласи, че "ВМРО ке се бори за зачуванье и возобновуванье на българщината (славянското битие на македонските бугари) во Македония". Приложен е и протокол от учредителното събрание, проведено на 5 юни 1993 г. За председател е избран **Владимир Паунковски**. От приложения заседателен протокол е видно, че учредителите отхвърлят етническото съдържание на понятието "македонски народ" като заявяват: "Сметаме дека кай сите националности, кои я населуват (Р. Македония, б. МИМ) постои опщо сознание за взаемно припагяне, така да сите тие го носат

---

[11] Македонска трибуна, ново международно издание, г. II, бр. 7, януари 1993

СОБРАНИЕ НА ГРАД СКОПЈЕ
Секретаријат за внатрешни работи

ПС Центар
(назив на орг. единица)

Да се врачи на граѓанинот !

Број ______ КУ бр. ______
16.11.1992 год.

СЕ ПОТВРДУВА дека овластеното службено лице Младеновски [illegible] и [illegible] на 16.11 1992 год. во 10 ч. часот, врз основите на член 210 и 211 од ЗКП, изврши

1. ВЛЕГУВАЊЕ ВО СТАНОТ И ДРУГИТЕ ПРОСТОРИИ

на Митрев Ангелко од Скопје
(Презиме и име – назив на орг. устан.)
улица [illegible] број 48Б, заради
постоење на една од наведените причини:

а) држателот на станот тоа го бараше,
б) некој викаше за помош,
в) потребно беше да се фати извршителот на лице место,
г) во станот или другите простории се наоѓаше лице кое по наредба од надлежниот државен орган треба да се притвори или присилно приведе,
д) во станот или другите простории се наоѓаше лице кое поради гонење за сторено кр. дело тука се засолнило,
ѓ) заради сигурноста на луѓето и имотот
е) очигледно беше дека на друг начин не можеа да се обезбедат докази за кривичната постапка

2. ПРИВРЕМЕНО ОДЗЕМАЊЕ НА ПРЕДМЕТИ

од Митрев Ангелко ул. С. [illegible]
(презиме и име – назив)
бр. 48Б, и тоа:

(8) осум брошури со ликот на Иван Михајлов
(12) [illegible] од весникот „Македонија" печатен на бугарски јазик.
(4) [illegible] од весникот „Зора" печатено на бугарски јазик
(1) [illegible] од весникот „Ден" (1) [illegible] [illegible]
(1) [illegible] „Пирин" (1) [illegible] од весникот „Нова [illegible]" и (1) [illegible] „[illegible]"
(1) една книга „ВМРО" од Иван Михајлов

НАПОМЕНА: сите списанија се печатени на бугарски јазик.

[illegible]
Потпис на странката

(м.п.)

Овластено службено лице

Основот да се заокружи !

Непотребното да се прецрта

Факс.№3

Потвърждение за обиск и конфискация от дома на Ангел Митрев.

Влада на Република Македонија
Комисија за решавање на управни работи во втор степен од областа на народната одбрана, внатреш-ните работи правосудство и управа
УП II Бр.28/11-409/1-92

С к о п ј е

Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на народната одбрана, внатрешните работи правосудството и управата при Владата на Република Македонија решавајќи по жалбата изјавена од МИТРЕВ АНГЕЛКО од Скопје, ул."Срекко Пужавка" 48-в против решението на Министерството за внатрешни работи - Граничен премин - Деве Баир - Крива Паланка број 71-01/91 од 18.03.1992 година, согласно член 32 од Законот за Владата ("Службен весник", број 38/90) а на основа член 240 од Законот за општата управна постапка на седницата одржана на 5. 05 1992 година го донесе следното

Р Е Ш Е Н И Е

ЖАЛБАТА СЕ ОДБИВА.

О б р а з л о ж е н и е

Министерството за внатрешни работи - Граничен премин - Деве Баир - Крива Паланка решавајќи согласно член 14 од Законот за внесување и растурање на странски средства за масовно комуницирање и за странска информативна дејност донесе решение со кое на Митрев Ангелко му одзел 86 парчиња беџ со ликот на Тодор Александров, 251 број разни брошури 18 броја разни весници на бугарски јазик, 3 апели за доброволни прилози за фондацијата "Браќа Миладиновци" и 1 лента, сите печатени во Бугарија.

Незадоволен од решението на Министерството за внатрешни работи - Граничен премин - Деве Баир именуваниот благовремено изјави жалба до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен при Владата на Република Македонија во која наведува дека одземањето на печатените работи е погрешно и во спротивност со промените во нашето општество. Повеќето примероци ги купил за да ги даде на свои пријатели - докажани патриоти кои сметаат дека Тодор Александров - водечот на ВМРО се борел за независна Македонија. Бара обжаленото решение да се поништи како неправилно а жалбата да му биде уважена.

Комисијата за решавање на управни работи при Владата на Република Македонија разгледувајќи го решението на Министерството за внатрешни работи - Граничен пре мин Деве Баир и жалбените наводи на жалителот установи дека првостепениот орган правилно ја утврдил фактичката состојба и ги одзел странските печатени работи од Митрев Ангелко.

На 18.03.1992 година при влез од Бугарија на Граничниот премин - Деве Баир од жалителот се одземени странски печатени работи во поголем број, кои по негово кажување ќе ги разделел на свои пријатели.

Факс.№4

Отказ за връщане на конфискувана българска литература от Ангел Митрев.

общото име - македонски народ". Властите в Скопие отказват да регистрират новосъздадената организация. След решение в същия смисъл на Върховния съд на Македония, организацията се саморазпуска и възлага на членовете на ЦК да продължат да работят по регистрацията.

Лидерът на ВМРО В. Паунковски по политически причини през юни 1986 г. напуска Югославия и живее в Швейцария. Повярвал в демократичността на процесите в Р. Македония, той се завръща през декември 1991 г. През 1995 г. В. Паунковски става председател на инициативен комитет, който на 2 август трябва да проведе честване на гроба на войводата от ВМРО Тома Давидов в с. Оздолени, Охридско. За целта отпечатват плакати и изпращат покани до свои съмишленици в Р. Македония и чужбина. Покани са изпратени и до посланиците на САЩ, Германия и Русия, до македонския президент Киро Глигоров и до канцеларията за човешки права в Скопие. Известие за честването с екземпляр от плакатите е предоставен на 18 юли 1995 г. в МВР - управление Охрид. На 25 юли 1995 г. двама полицаи влизат в апартамента на В. Паунковски и устно го известяват, че забраняват провеждането на прославата. Конфискувани са всички плакати. В същото време са отказали да дадат писмено решение за забраната и потвърждение за конфискуваните материали. На 27 юли 1995 г. Владимир Паунковски е повикан по телефона в полицията и там е задържан от 10 до 17 ч. Принуден е да подпише декларация, че е предупреден за забраната, но копие от декларацията не му е дадено. Устно му е заявено, че всеки опит за персонално посещение на гроба на Тома Давидов ще бъде жестоко спрян от полицията. В. Паунковски е бит от сърбинът, служител в МВР-Скопие, Аца Чанчаревич. Поради това инициативният комитет решава да чества празника в мотел "Коцаре" край Охрид. На 2 август в 8 ч. В. Паунковски е арестуван в своя апартамент и задържан в полицията до 21 ч. Заявено му е, че с него трябва да се проведе "важен разговор", но такъв не се е състоял. По това време адвоката от Скопие Саво Коцарев е направил запитване в полицията за В. Паунковски, но там му е отговорено, че нищо не знаят.

Същия ден македонската полиция е попречила въпреки дипломатическия имунитет на **българския депутат Евгений Еков** (съпредседател на ВМРО-СМД) да посети Оздолени с

автомобил и му е заявила, че може да отиде там единствено сам и пеш. В същото време неговият автомобил трябвало да се върне в Охрид, защото паркиран до пътя "пречел на движението".

На 25 октомври 1995 г. Владимир Паунковски е арестуван на летище Скопие, отнет му е македонския паспорт и е задържан 5 дни като е тежко малтретиран. С тази постъпка се е целяло да се попречи на неговото посещение в Австрия по покана на проф. Ото Кронщайнер от Залцбургския университет. Там той е трябвало да изнесе доклад за българската същност и диалектна основа на писмената норма в Скопие, известна като македонски литературен език. Докато Паунковски е арестуван, неговият апартамент е ограбен без да има следи от насилие по вратата (по това време ключовете са били в полицията). На стената е написано на неправилен македонски диалект със сръбски латински и кирилски букви: "Надвор бугари од Македония" и "Овде живе бугари и ги чека смърт". Загубата от кражбата и отнетия самолетен билет възлиза на повече от 10000 DM.

По този повод на 8 ноември 1995 г. проф. Ото Кронщайнер изпраща отворено писмо до президента на Македонската академия на науките проф. д-р Божидар Видоески, до ректора на Скопския университет и до декана на Филологическия факултет на същия: "За един от учените от Македония обаче, който не беше отказал своето участие (в Славистичните разговори в Залцбургския университет, б. МИМ), ние едва сега научаваме, че е бил задържан от властите на летището в Скопие непосредствено преди отпътуването си за Залцбург... Ако за Вас е крайно необходимо с подобни средства да се спаси и вдъхне живот на македонската нация и македонския национален език, то тогава Вие потвърждавате, че във Вашата република господства терор над собствените убеждения на гражданите и подтискане на свободната изява на техните мнения. По този начин Вашата република и Вашият македонски език ще се превърнат в символ на неправдата. На борбата на учените и студентите от другите страни за духовна и интелектуална свобода, Вие противопоставяте една безсмислена и отминала времето си идеология, която се опитвате да "вкамените" с псевдонаучни средства".

Паунковски Владимир
ул. Галичица 47 2/4
96000 Охрид

МВР на Република Македонија
ул. Димче Мирчев б.б.
91000 Скопје
Н/Р на Министерот за Внатрешни
работи господин Љ.Фрчковски

ПРЕДМЕТ: Откажување од Македонско Државјанство

Почитуван господине Фрчковски,
Јас Паунковски Владимир, роден на 9.11.1954 година во Охрид, со стан на ул.Галичица број 47 2/4 96000 Охрид, по етничка припадност Македонски Болгарин, државјанин на Република Македонија, при потполно сознание, доброволно се откажувам од македонско државјанство. Причина за моето откажување од македонското државјанство е кршењето на моите човечки ћрава од страна на државата. Ве молам писмено да ме известите што е потребно да се стори за да биде правно регулирано моето откажување од македонско државјанство.

А. Правата на човекот

1. Всеобшта Декларација за правата на човекот донесена од Општото Собрание на Обединетите Нации со резолуцијата 217А (III) од 10.12.1948 година.

Член 1

Сите луге се раѓаат слободни и равни по достоинство и права. Тие се надарени со разум и совест и следува тие да се однесуваат помеѓу себе во дух на братство.

Член 2 (Алинеја1)

Секој човек има право на сите права и слободи, прогласени со оваа Декларација, без никакви разлики, засновани на раса, боја на кожата,пол, јазик, религија, политички и други погледи, национално и социјално потекло, материјално, општествено или друга положба.

Член 3

Секој човек има право на живот, на слобода и на лична сигурност.

Член 5

Никој не треба да биде подлежуван на малтретирање или на нечовечко или унижувачко третирање или казнување.

Член 6

Секој човек, каде и да се навоѓа има право на признавање на неговата субјективност.

Факс.№5

Молба на Вл. Паунковски за отказ от македонско гражданство.

За да компрометират В. Паунковски, македонските власти го обвиняват, че не плаща издръжката на дущеря си Наташа. Съгласно решение бр. 9/96 на Общинския съд в Охрид, Паунковски е осъден на 30 дни затвор. Изпълнението на пресъдата започва на 4 март 1996 г. След излизането от затвора, представител на МИМ на 5 април 1996 г. се среща с В. Паунковски. При една разходка из Охридския кей към обяд, групата случайно среща един от участниците в разпита на Паунковски, който му казва: "Ако не за едно, за друго ке одиш во затвор".

Поради тези брутални репресии, с изложение до тогавашния министър за вътрешни работи Л. Фръчковски, Владимир Паунковски се отказва от македонско гражданство. Той заявява: "Яс... по етничка припадност македонски болгарин, държавянин на Република Македония, при потполно сознание, доброволно се откажувам од македонско държавянство. Причината за моето откажуванье од македонското държавянство е кършеньето на моите човечки права од страна на държавата" (виж факсимиле No 5).

Особено интересно е интервюто на В. Паунковски пред в. "Фокус". Там се казва: "я прифакяме македонската нация, но само во обликот на държавност, бидейки според нас во Македония, коя е териториялна целина, живее бугарски, сръпски, влашки, албански, гръчки, турски и ромски етнос, а никако македонски, защо тоа е измислена комунистичка категория... яс твърдам дека се ова, що историята или книжевноста го пласира во оваа държава, е фалсификат и кражба од историските и културните наследства на Бугария... Яс ви гарантирам дека само во Охрид постоят од 10 до 15000 люге, кои се чувствуваат и знаат дека се бугари, но се уште немаат смелост тоа явно да го искажат".[12]

На 21 декември 1995 г. в 7.30 ч. е арестуван друг член на ВМРО-Охрид, **Ристе Манев**. Отведен е с полицейска кола като пред неговото семейство полицията отрича да знае нещо за арестувания. Освен срещу него, репресивни мерки са предприети и срещу **Георги Настевски, Ставре Темелковски, Пипилевски и др. членове на ВМРО-Охрид**.

---

[12] Фокус, Скопйе, 8 декември 1995

На 1 май 1996 г. В. Паунковски се обръща към българския президент Ж. Желев с молба за получаване на българско гражданство, тъй като една година е с отнети македонски документи за самоличност и не може да напуска Р. Македония. В молбата подчертава, че като патриот ще продължи да живее в Охрид.

На 8 ноември 1996 г. на летището в Охрид е задържан за шести пореден път В. Паунковски. Македонската полиция му отнема новоиздадения български паспорт поради "сомневанье за фалсификуванье".

През този период се правят спънки и на законно регистрирани организации да осъществяват своята дейност. На председателя на партията за човешки права в Македония **Илия Илиевски** не му се издава нов паспорт, с който той да може да посети конференцията по човешки права във Виена, Австрия. По този повод партията в свой меморандум No 180 от 17 юни 1993 г., наред със защитата на българското национално име, заявява, че в Р. Македония на власт остана старата комунистическа партия, която само си сменила името. Поради тази си дейност и дадени изявления по българските вестници, на заседание на окръжния съд в Щип от 9 декември 1993 г., се забранява дейността на партията за човешки права в Македония. В обосновката се подчертава, че "во сущина, претседателот Илия Илиевски, злоупотребувайки го името на партията, щетно делува по интересите на македонската държава и нация... Я негира македонската нация и државност и го докажува "бугарскиот" карактер на Република Македония" (виж факсимиле No 6). Показателно е, че като доказателствен материал са представени статии и изявления на И. Илиевски пред български вестници. Тези материали в съда не са били диалектизирани на македонската писмена норма, с което де факто самият Щипски и впоследствие Върховен съд на Македония признават, че литературният български им е напълно понятен.[13]

---

[13] Изкуственият езиков проблем, който създава Скопие, понякога взима комични форми. В статия под надслов "Ах, да беше Клюсев", пише: "За време на официалната посета на бугарскиот премиер во нашата држава, господинот Бранко

След атентата срещу македонския президент К. Григоров на 3 октомври 1995 г., вълна от арести заля Р. Македония. Преследвани са главно лица, проявяващи симпатии към България. Във Велес е арестуван и изтезаван от полицията **Драги Карев**, също подсъдим от процеса на "велешките бугараши" от 1992 г.

На 18 януари 1996 г. от военен служител е пребит в Скопие македонския журналист **Стефан Шаровски**. Той сам допълва картината за произвола в Македония като заявява: "Во целиот тој контекст би сакал да го спомнам и **Димитар Делевски**, кој беше дописник на бугарскиот весник "Македония", орган на ВМРО-СМД и независно од неговите ставови како се декларира, независно од ставовите на весникот, факт е дека нему му беше оневозможено да информира од Македония. Делевски во Охрид на сличен начин беше претепан".[14]

Репресиите върху Димитър Делевски са твърде показателни за същността на македонисткото управление в Скопие. Поради постоянния тормоз Д. Делевски през 1992 г. се обръща в открито писмо до македонския президент К. Глигоров: "Тази атака от страна на МВР върху моята личност и журналистическа дейност, надявам се, ще бъде преодоляна".[15] В подкрепа на дейността на Д. Делевски в писмо на Македонската патриотична организация в САЩ и Канада от 11 декември 1992 г. до К. Глигоров се заявява: "До нашето внимание достигна факта,

---

Цървенковски, во еден момент со својот бугарски колега Любен Беров, комуницирал без преведувачи! Ова лично ни го соопщи господинот Беров на програмите на Македонската телевизия, и замислете, Македонската телевизия на тоа не реагираше со никаква забелешка, коментар или констатация, дека нашиот премиер направил лош дипломатски потег. Очигледно, за Македонската телевизия, познаваньето на бугарскиот јазик на премиерот Цървенковски претставува државничка доблест". (Дело, бр. 2, с. 5, Скопйе, 11 юни 1993) Парадоксалното е, че "бугарскиот јазик", на който е говорил премиера Цървенковски, всъщност е бил именно "македонскиот литературен јазик".

[14] Дело, бр. 139, с. 15, Скопйе, 26 януари 1996

[15] Macedonian Tribune, vol. 3135, December 17, 1992

ДО

ОКРУЖНИОТ СУД

ШТИП

Врз основа на член 24 став 1 и 2, во врска со чл.22 и чл.23 ср 1 т.1 алинеа 1, 3,5,7 и став 2 од Законот за општествените организации и здруженијата на граѓаните("Сл.весник на СРМ" број 13/90) се поднесува

П Р Е Д Л О Г

За покренување на постапка за забрана на работата на "Партијата на човековите права на Македонија"

На 14.12.1990 година со Решение број 23-4029/1-90 на Секретаријатот за внатрешни работи Струмица, е запишана во регистерот на општествените организации и здруженија "Партијата на човековите права на Македонија", која ќе делува на територијата на Социјалистичка Република Македонија.

Основна содржина на работите и активностите на оваа партија е заштита на човековите права преку политичко делување.

Следејќи ја работата на оваа партија како надлежен орган УВР Струмица констатира дека отстапува од статуарните определби во својата активност, а пред се нејзиниот претседател Илија Илиевски.

Во суштина, претседателот Илија Илиевски, злоупотребувајќи го името на партијата, штетно делува по интересите на македонската држава и нација.

Континуирано, повеќе од две години е поврзан со странски информативно-пропагандни институции и други органи и организации, преку кои субверзивно-пропагандно делува во корист на Република Бугарија, а на штета на интересите на Република Македонија. Ја негира македонската нација и државност и го докажува "Бугарскиот"карактер на Република Македонија.

При престој на Република Бугарија во првата половина на месец февруари оваа година, на прес конференција организирана

Факс.№6

Забрана на партията за човешки права в Р. Македония.

че често се отричат човешките права на тези, които се смятат българи. Това е истината, въпреки че България е единствената съседна страна, която показа приятелски чувства и незабавно призна Македония... Нашето безпокойство е за Димитър Делевски, македонски кореспондент в Скопие за вестник, който се публикува в София, на когото полицията е заповядала да не пише повече за българския вестник".[16] Въпреки тази намеса, положението на Д. Делевски не се променя и той поиска българско гражданство, което му е дадено с указ на българския президент д-р Жельо Желев през 1995 г.

Съгласно протокол бр. 71-01/127 от 26 март 1993 г. от Д. Делевски са конфискувани 2 календара с надпис "100 години ВМРО", на които са отпечатани "революционери и во кои е испишан уставот на Бугарско - Македоно-Одрински Революционерен комитет на ВМРО" (виж факсимиле No 7).

В България Д. Делевски следва журналистика и продължава да публикува статии срещу македонизма. На 13 ноември 1996 г. в кладенеца в своя имот е намерен трупът на бащата на Д. Делевски - **Герасим Делевски**. Редица факти показват, че той първо е бил убит и след това хвърлен. Медицинските органи отказват да направят аутопсия и медицинско заключение. Близки на сем. Делевски упорито твърдят, че смъртта на Герасим Делевски е трябвало да сплаши неговия син.

Репресиите върху **Ванчо Весков**, лидер на партията на обединените македонци, са тясно свързани с неговото приятелство с Д. Делевски. През лятото на 1992 г. Весков дава пред Делевски интервю, което поради затрудненията с преминаването на информацията към България, е публикувано едва на 20 ноември. В него се казва: "Най-голямата грешка в този момент е, че се елиминира помощта на македонците от цял свят, а най-вече от България, чието самочувствие е българско. Мисля, че в Р. Македония се извършва дискриминация на тези хора поради българското им самосъзнание. Преследват се дори тези, които се чувстват българи и във Вардарска Македония. Р. Македония трябва да признае тези българи, които живеят на

---

[16] пак там, ново международно издание, г. II, бр. 7, януари 1993

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ
СЛУЖБА ЗА ЈАВНА БЕЗБЕДНОСТ

Управа за внатрешни работи Куманово
Одделение за внатрешни работи ______
Полициска станица за КПДГ-Деве Баир
Бр. 71-01/127 КУ бр. ______
26.03. 1993 199_ година
Деве Баир

Врз основа на член 211 став 5, а во врска со член 151, 152, 154, 184,196 и 210 од ЗКП, односно член 47 од ЗП и член ____ од Правилникот за правилата за вршење на работите на СЈБ („Службен весник на СРМ" бр. 29/85) ПС за КПДГ Деве Баир
(назив на организационата единица)
на лицето Делевски Димитар, МБ ПИ 0030745
роден-а 1.11. 1968 година, во Скопје р Македонија
______, со постојано место на живеење во Скопје,
ул. Манчу Матак бр. 37 му се издава:

ПОТВРДА

за привремено одземени предмети

Овластеното службено лице Сребре Бабаноски на ден 26.03. 1993 година, во ____ часот, привремено ги одзеде следните предмети (број, вид, големина, особина и слично):

1. Два Календари со натпис „100 години ВМРО" на кој се изсликани
2. революционери и во кои е испишан уставот на Бугарско-Македоно-
3. Одрински Револуционерен комитет на ВМРО.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

Заклучно со реден број 1 (еден).

Наведените предмети се предмети на кривично дело – прекршок со кој е оштетен ______ од ______.

Предметите ги одзеде: Сребре Бабаноски
(овластено службено лице)

Предметите се одземени од: Делевски Димитар
(потпис)

М.П.

Факс.№7

Конфискация на български издания от Димитър Делевски.

нейна територия".[17] Веднага след като дава интервюто, започва полицейския тормоз върху Ванчо Весков. На 15 септември 1992 г. пред дома му във Виница с ловна пушка е убит неговия двегодишен син **Александър Весков**. Бащата заявява, че е очаквал този инцидент да се случи с него. Полицията не е открила извършителя на деянието. Тъй като репресиите върху В. Весков не престават, той е принуден да напусне Р. Македония и в момента живее в Нова Зеландия.

Освен случаите Делевски и Весков, в Р. Македония има още няколко смъртни случаи, за които се предполага, че са замесени просръбски кръгове в полицията. Това са убийствата на министъра на вътрешните работи **Йордан Миялков**, на служителя в МВР **Миле Милевски**, на лидера на ВМРО-ДПМНЕ в Куманово **Миле Илиевски** и на журналиста от редакцията на "Глас", орган на ВМРО-ДПМНЕ, **Любчо Атанасовски**.[18]

На 8 март 1995 г. в Битоля е арестуван за повече от 3 денонощия председателят на ВМРО-Татковинска партия д-р **Димитър Църномаров**. При обиска му е иззета цялата документация на ръководената от него партия и всичката литература на книжовен български език. Конфискуван му е задграничния паспорт. Полицията е отказала да даде каквито и да било сведения на съпругата му Марина за повода на арестуването и физическото състояние на д-р Църномаров. По време на задържането той е разпитван непрекъснато за връзките му с български обществени среди и е бит с приклад на автоматично оръжие по главата, в резултат на което му е причинено краткотрайно увреждане на зрението. В казионния печат д-р Църномаров постоянно е обявяван за "българофил". Вследствие на преживяното, на 3 януари 1996 г. Д. Църномаров получи инфаркт.

На 18 октомври 1995 г. в затвора в Струмица са задържани д-р Д. Църномаров и активистите на ВМРО-Татковинска партия **Христо Пецев** и **Григор Цурев**.

На 6 март 1996 г. в Струмица е задържан за разпит 25 годишния **Траян Годев**, член на ВМРО-Татковинска партия. Същият ден под конвой е отведен в неговия дом, където му е

---

[17] Македония, бр. 46, София, 20 ноември 1992

[18] Macedonian Tribune, vol. 3131, October 22, 1992

конфискувана литература на български книжовен език. Годев се оплакал на близките си, че е бил подложен на жесток психологически тормоз. На следващия ден пак в Струмица са арестувани 30 годишния **Тихомир Яйналиев** и 36 годишния **Димитър Николов**, който е и уволнен от работа заради българското си самосъзнание. Независимата македонска преса съобщава във връзка с този случай, че "во класично сталинистички стил биле изложени на повекечасовно (од 6 до 14 часа) психичко малтретиранье, навредуванье и заплашуванье од страна на полицията. Притоа, освен третманот на државни неприятели, на сите нив им биле упатувани закани во однос на нивното право на слобода на движенье, вероисповест и политичко определуванье".[19]

На 6 ноември 1996 г. в Струмица са извикани на "информативен разговор" и задържани за повече от 10 часа македонските граждани **Лиляна Стоименова** и Траян Годев. Разпитвани са за контакти с български граждани и организации, като са били малтретирани.

На особено унизителен тормоз са подложени редица македонски интелектуалци. На 1 март 1996 г. е арестуван от полицията **проф. Димитър Галев**, автор на редица книги с нефалшифицирани исторически документи за Македония, сред които се открояват "Белиот терор во югоисточна Македония" (Щип 1991) и "Тодор Александров - од автономия до самостойна държава" (Скопйе 1996). Същият е председател на земеделската партия и председател на нерегистрираното вече втора година движение за приятелство и сътрудничество между Р. Македония и Р. България. По този повод той се обръща към македонската общественост с открито писмо, където се казва: "бев повикан на службен разговор во полицията, що, според мое мисленье, е тестиранье во континуитет за македонската кауза, при що, мегю другото, бев распрашуван и за книгата за Тодор Александров, за меморандумите, упатени на адреса до Е(вропската) У(ния) и до ООН во 1992 и 1993 г., за мойот престой во Америка во 1993 г. на конгресот на МПО, за разговорот со секретарот на Руската амбасада во София, за моето учество во работата на една трибина во Р. Бугария во 1993 г., на коя се расправаше на тема

---

[19] Дело, бр. 146, с. 8, Скопйе, 15 март 1996

5.

и ако не признаам дека јас сум го
направила атентатот на Киро Глигоров
со мене е крај, дека личниот опис ќе
ми го сменат и дека 20 год. ќе лежам
затвор.
По тоа разговорот: ајде кажи кога
прв пат дојде Алекса Стоименов во
Скопје и со кеј луѓе се сретнаа во Скопје
и што зборуваше. одговорите мои беа
какви што беа, па што тие не беа
задоволни, па ќе се префрлеваа на други
теми, и ќе ме испрашуваа, јас каде
одам, што работам, во кои се странски
земји имам одено, колку пати сум била
во Бугарија, што од Бугарија имам
носено за Македонија, односно што
Алекса ми има давано да пренесам тука
во Скопје, каде се во Македонија се
имам движено и зошто, ноќта помина
денот исто, тие иследниците се смену-
ваа на секој 1час или 2ч. со по 2-3
инспектори во исто време, така траеше
испрашувањето дено-ноќие, а
јас веќе почнав да стагнувам еден

Факс.№8

с. 5 от писменото изложение на Мария Стоименова.

"Македония денес и утре".[20] В обширно интервю проф. Гaлев по един изключително предпазлив начин изказва мнението си за говоримия език в Р. Македония: "Точно е дека на конгресот (на МПО в САЩ, б. МИМ) се говореше исклучително на англиски и на бугарски язик. Ама ние що бевме од Македония се извинивме и им рековме вака: Дозволете ни да говориме на язикот, на кой нашите майки зборуват, за тоа що ние го познаваме бугарскиот язик, но не можеме литературно да говориме".[21] Заради своята дейност проф. Галев е уволнен от работа.

Друг интелектуалец, който е подложен на огромен психически тормоз, е македонският писател **Младен Сърбиновски**. Повод за кампанията срещу него са смелите му статии, в които открито отстоява идеята за българския етнически характер на македонското население. Ето само пример от квалификациите в една пропагандна статия, написана срещу него: "...бугарски платеник и одроден македонец Сърбиновски (читай: Бугариновски)... неизлечив патолошки случай и кривоклетник... македонски бугарин... докажан бугарски платеник и закоравен борец за ширенье бугарски върховистички идеи... върховист од висок ранг во родената му земя... закоравен бугароман... македонофобот Сърбиновски... еден од най-благонадежните българи... бесно бугароманско куче... неговата опскурна македонофобия и искриволичена духовност..."[22] Този цитат вярно и красноречиво характеризира обстановката, в която е принудена да работи македонската интелигенция.

Изключително голям интерес представлява случаят на арестуваните на 6 октомври 1995 г. жители на Скопие **Георги Стоименов** и съпругата му **Мария Стоименова**. Тя е единствената, която се е осмелила да опише използваните методи на малтретиране от македонската полиция (виж факсимиле No 8). Повод за нейния арест са роднинските и връзки с Алексо Стоименов от Струмица, понастоящем политически емигрант в Белгия и председател на МПО "Тодор Александров". Още по време на арестуването и се наложило да

---

[20] пак там, с. 20

[21] пак там, бр. 147, с. 20, Скопйе, 22 март 1996

[22] Пулс, бр. 256, Скопйе, 15 декември 1995

отиде до тоалетната. М. Стоименова описва по следния начин поведението на полицията: "Се спремив и тръгнав во WC-то, во той момент женската особа влезе со мене заедно и додека я вършев най-интимната нужда - физиолошка потреба, таа стоеше до мене. Кога се случи той чин, во моментот се прашував дали сум яс човешко битие и дали имам било какви човешки права". Ето и темата на самия разпит: "почнава со едно заплашуванье, со кое ми даваа на знаенье дека яс що и да кажам, а морам се да кажам по-назад со първото довагянье на Алекса Стойменов, да се сетам кога дошол, со кого дошол, защо, на коя граница влегол, со кого се видел, що зборувал, колку време останувал во Македония, на кого телефонирал, со какви идеи е, со каква цел е во Македония, защо кай нас довагя, каде се движи низ Македония, и ако тоа се не го кажам, и ако не го кажам мойот живот за тие 3-4 години каде сум одела за секой ден, и ако не признам дека яс сум го направила атентатот на Киро Глигоров, со мен е край, дека личниот опис ке ми го сменат и дека 20 години ке лежам затвор.

Почна разговорот: айде кажи ни кога пръв пат дойде Алекса Стойменов во Скопйе и со кои люге се сретна во Скопйе и що зборуваше... яс каде одам, що работам..., колку пати сум била во Бугария, що од Бугария имам носено за Македония, относно що Алекса ми има давано да пренесам тука во Скопйе".

А ето и описанието на самите физически мъчения: "единиот од инспекторите ми рече: е па чим не сакаш да признаеш дека ти го направи атентатот на Киро Глигоров со добро, ке мора со лошо и дека тие немат нерви со мене да се расправаат. Отиде и по 5 минути се врати со пендрек (сърб. - палка), почна да се фали, първо почна да удира по зидот, па по бирото и да ми вика: гледаш ли що ке те снайде? Първо почна да ме бутка со рака постепено кон зидот и кога дойдов до зидот, почна да ме удира од зид со зборовите: па ти многу си яка, по-яка од зидот, ай да видиме дали и од пендрекот си по-яка... Ова, що ми се случуваше на мене, како що яс бев малтретирана и понижувана, истото беше применето и на мажот ми, со тоа, що той беше тепан без милост... Шестиот ден колабирав од прегладнетост и од без сон".

И след излизането и от полицията, проблемите на М. Стоименова не свършват: "Побаравме по телефон първа помош. Кога ке кажевме кои сме и защо бараме, ни отговарава: не

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ
УПРАВА-ОДДЕЛЕНИЕ ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Бр. 1
26. 01. 1996 година

Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, постапувајќи согласно член 202 од Законот за општата управна постапка, го донесе следното

РЕШЕНИЕ

СЕ ОДЗЕМААТ без надоместок странските печатени работи:

1 Албум „Кустендил и Ослободителните борби во Македонија"

Образложение

Шика Андреа носител на патна исправа бр. 0037256

државјанин на Албанија, со постојано место на живеење во

Тирана, ул. ________, бр. ________,

се обиде во Република Македонија да ги внесе печатените работи наведени во диспозитивот на ова решение.

Во спроведената постапка е утврдено дека ваквото постапување е спротивно на член 14 од Законот за внесување и растурање на странски средства за масовно комуницирање и странска информативна дејност, бидејќи за внесување и растурање на горенаведените печатени работи не поседува уредно одобрение.

Постапувајќи согласно горенаведеното, ова Министерство одлучи да се одземат печатените работи без надоместок.

Против ова Решение може да се изјави жалба во рок од 15 дена до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на одбраната, внатрешните работи, правосудство и управа при Владата на Република Македонија и истата се таксира со таксени марки од 50,00 денари.

ПО ОВЛАСТУВАЊЕ НА МИНИСТЕРОТ
ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Факс.№9

Изземване на български издания от албанската гражданка Щика Андреа.

можеме да дойдеме, одете си до вашата най-блиска амбуланта, ние не можеме да ви пружиме помош. Баравме секаде низ Скопйе да ни дадат лекарско уверение за нашите повреди. Нити еден лекар не сакаше да ни даде и потпише уверение со изрека: не смееме, и нас ке ни затворат".

Във физическите репресии срещу лицата със запазено българско етническо самосъзнание са участвали следните служители от Службата за държавна сигурност: Ице Дамчевски и Игор Галовски от Битоля, Александър Чанчаревич от Скопие, Стефан Бузовски от Охрид и др. Никой не им е потърсил отговорност за извършените деяния.

3. Нарушаване правата на чужди граждани във връзка с македонския въпрос.

При прилагането на своя антибългарски подход, македонските власти посягат и на чужди граждани. На 21 януари 1991 г. в Скопие е арестувана българската гражданка **Недка Д. Иванова** само защото заявила, че не съществува етническа македонска нация, а че всъщност македонците са българи. В момента на арестуването е била подложена на физическо малтретиране от органите за сигурност.

От 18 до 22 август 1992 г. на посещение при ВМРО-СМД са **двама албански граждани** от български произход (имената са известни на МИМ). При преминаването им през албано-македонския граничен пункт Кафасан, те заявили пред македонските гранични власти, че са българи. Взета им е необичайната такса от 110 DM за лекия автомобил и по 25 DM на човек за транзитна виза с продължителност 5 дни. Обикновенно транзитната виза е с продължителност 1 месец. По този начин се е целяло да се попречи на посещението им в България. Сумата от 160 DM се равнява на едногодишна заплата в Албания през този период.

Съгласно протокол бр. 1 от 26 януари 1996 г. на **Щика Андреа** от Тирана, албанска гражданка от български етнически произход, и е конфискуван албума "Кюстендил и освободителните борби в Македония" (виж факсимиле No 9). Според македонските власти в Албания не живеят българи, а етнически македонци.

Македонската полиция засяга правата и на дългогодишния политически емигрант в Белгия **Алексо Стоименов**. От протокол бр. 3 от 17 май 1996 г. е видно, че временно му е отнет белгийския паспорт (виж факсимиле No 10).

Властите посрещат с неприязън и македонския емигрант от Битоля **Методи Димов** като неколкократно го предупреждават, че трябва да напусне Р. Македония. М. Димов също живее в Белгия и заедно с А. Стоименов издават поредица от книги на литературен български език за македонското освободително движение. М. Димов е бивш говорител в емисиите на радио Мадрид, предназначени за Македония.

Македонските тайни служби проявяват и подчертан интерес към дейността на редица емигрантски организации като ВМРО-СМД в България, МПО в САЩ и Канада, редакцията на "Македоно-Български преглед "Вардар" в Торонто, Канада и др., които стоят на български национални позиции. Лице от Р. Македония, пожелало анонимност, но известно на редакцията на в. "Македонска трибуна" съобщава: "Знаейки историята и характерот на МПО и нейзината здрава позиция от много години, яс знам дека хора от македонската УДБА (тайната полиция, б. МИМ) са инфилтрирани во МПО и даже во нейзиното ръководство. Яс знам еден случай кога еден офицер на УДБА от Скопие по време на своята визита во Колумбос се фалеше, дека "УДБА има свои люге во МПО и знае сичко що става тамо". Всекоя стъпка на **Иван Лебамов** (бивш председател на МПО) е била следена по време на неговата визита во Македония. Дейността на МПО во Форт Уейн без сомнение е наблюдавана".[23]

На 18 септември 1992 г. члена на ЦК на МПО **Пандо Младенов** и брат му **Георги Младенов**, председател на МПО "Любен Димитров" в Торонто, се срещат с македонския президент К. Григоров с молба да им бъде разрешено издаването в Скопие на български вестник. След отказа на К. Григоров, те му заявяват: "Не си дадохте благословията. Ние

---

[23] Македонска трибуна, ново международно издание, г. III, бр. 12, октомври 1994

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ
СЛУЖБА ЗА ЈАВНА БЕЗБЕДНОСТ

Управа за внатрешни работи Струмица
Одделение за внатрешни работи ______
Полициска станица за КДАГ „Н.Село“
Бр. 3 КУ бр. ______
17.05 1996 година
Струмица

Врз основа на член 211 став 5, а во врска со член 151, 152, 154, 184, и 210 од ЗКП, односно член 47 од ЗП и член ____ од Правилникот за правилата за вршење на работите на СЈБ („Службен весник на СРМ“ бр. 29/85) ПС за КДАГ „Ново Село“ (назив на организационата единица)
на лицето Стојменов Александар, пасош U359342,
роден-а 16.02. 1927 година во с. Вељуса, Струмица,
Р Македонија, со постојано место на живеење во Белгија,
ул. општина Ватерлоо бр. —, му се издава оваа

ПОТВРДА

за привремено одземени предмети

Овластеното службено лице Трајков Стојан на ден 17.05. 1996 година, во 12.00 часот, привремено ги одзеде следните предмети (број, вид, големина, особини и слично):

1. белгиски пасош бр. U359342
2. ______
3. ______
4. ______
5. ______
6. ______
7. ______
8. ______
9. ______
10. ______

Заклучно со реден број 1 со букви / еден /.

Наведените предмети се спредмет на кривичното дело – прекршок со кој е оштетен ______ од ______

Предметите се одземени од: ______ (потпис)

(овластено службено лице)

Факс.№10

Отнемане на белгийския паспорт на Александър Стоименов.

нямаме намерение да губим пари при едно такова несигурно положение в страната".[24]

През лятото на 1996 г. **десетки македонски граждани**, които са **студенти в България**, са привиквани на "информативен" разговор в полицията. Разпитвани са дали познават определени личности във ВМРО-СМД. При отричане на такива познанства, инспекторите са показвали снимки от срещи на разпитвания с представители на ВМРО-СМД. Върху студентите е оказван натиск да се откажат от следването в България.

На 26 август 1996 г. македонските гранични власти не позволяват на българския гражданин **Андон Трайков Спасов** от с. Рупите, Петричко (Пиринска Македония) да посети Р. Македония. Поради пренасяна българска литература на паспорта му е поставен печат "Забрана за влизане в Р. Македония на основание чл. 17". На 22 септември и 28 октомври 1996 г. също му е попречено да посети Р. Македония. Майката и сестрата на А. Спасов са македонски граждани и живеят в Скопие. Неговият баща Трайко Атанасов, починал 1990 г., е от с. Габрово, Струмишко. Сред съквартални си в Скопие е известен като Трайко Бугаринот. През 1996 г. е осквернен неговия гроб. Поради тези издевателства на 31 октомври 1996 г. Андон Спасов отправя молба до министъра на външните работи на Република България: "Пиша тези редове с болка и обида поради това, че тези действия бяха явление в бивша Югославия. В качеството си на българин и български гражданин три пъти съм обявяван за persona non grata.

При предишните ми посещения при семейството си съм подлаган на унизително и неправомерно отношение от страна на македонските власти. Принуждаван бях от полицейските органи в часа на пристигането си да се явявам в районното управление на МВР лично за адресна регистрация и отрегистрация в часа на отпътуването ми. На два пъти при закъснение от два-три часа униформени полицаи идваха в къщи, принуждавайки ме незабавно да отида в полицията за регистрация. Редовно при моите посещения в Р. Македония съм

---

[24] Macedono-Bulgarian Review "Vardar", year 3, issue 7, p. 68, Toronto 1996

следен от цивилни служители на македонската полиция по време на пътуването ми и при престоя ми в Скопие. При последното ми посещение на 08.11.1996 г., след три поредни отказа да бъда допуснат в страната, в продължение на няколко часа къщата на сестра ми и майка ми (Давча Спасова и Илинка Атанасова, б. МИМ) беше обградена и наблюдавана от цивилни лица до часа на моето заминаване... С настоящата молба се обръщам към Вас като българин и гражданин на Република България с надеждата, че ще бъдат защитени моите човешки и граждански права, както и тези на моите близки".

4. Заключение.

Протичащите сред мнозинството от населението в Р. Македония процеси са изключително актуални. От една страна те пряко влияят върху бъдещето на Балканите поради ключовото разположение на новата държава и факта, че дялове от географската област Македония са включени във всички съседни държави. От друга страна наличието на етнически малцинствени групи може в определен момент осезателно да се отрази върху развитието на младата държава.

Понастоящем в Р. Македония "на страниците на весниците, на ТВ екраните секойдневно ке сретнеме барем еден неприятел на Македония, бугарофил и фашист, на кого явно му се донесува пресуда".[25] На дело виждаме да се прилага платформата на Реформаторските сили - Либерална партия за "по-големото присуство на полицията во политиката, стопанството, животот, па дури и во некои дневни редакции на медиите".[26]

Един от известните македонски автори, Алексанър Бонев, смята, че периода 1988 - 1989 г. "некои го нарекуваат "македонска пролет", но таа појава повеке е македонска варианта на хрушчовщината, отколку искрено, трезвено, обйективно и партиски безпристрасно рушенье на фабрикуваниот култ за Тито".[27]

---

[25] Дело, бр. пилотен, с. 6, Скопйе, 14 май 1993

[26] пак там, с. 12

[27] пак там, бр. 142, с. 45, Скопйе, 16 февруари 1996

Според проф. Д. Галев "крайот на 1989 и целата 1990 година беше по-демократска отколку що е сега, од причини що во 1990 г. (кога навистина се поставуваа първите камен-темели на самостойната македонска държава) ние немавме никакви пречки".[28] Ако приемем тази констатация за вярна, това означава, че във вече утвърдилата се независима македонска държава гражданските и политическите права се потъпкват повече, отколкото по време на разпадащата се Югославия. С бруталното насаждане на македонизма и недопускането на свободна дискусия по сложния и противоречив македонски въпрос, **властите в Р. Македония съзнателно създават предпоставки за бъдеща сръбска експанзия и дестабилизиране на целия Балкански полуостров**. Тази политика по време на югокризата даде съвсем конкретни резултати, като "преку Македония одеше нафтата за СР Югославия и други производи, що директно я потхрануваха войната во Босна и Херцеговина".[29]

Друг пряк резултат е блокирането на подписването на спогодбите между България и Р. Македония въпреки факта, че България признава независимостта (първа в света!), името и официалния писмен език в Скопие. Съществува единствено проблем около наименованието на този писмен език. В същото време са подписани редица споразумения и договори с Гърция, макар че тя не признава нито името, нито езика и има забележки относно независимостта на Р. Македония. Редица политически наблюдатели смятат, че това е направено поради факта, че Гърция и Югославия са традиционни политически и военни съюзници и партньори. Тяхното взаимодействие обаче винаги е било за сметка на Македония. Изграждането на нова ос Атина - Белград неминуемо ще доведе до засилване на антагонизма на Балканите.

Твърде показателен е и факта, че понастоящем в редуцирана Югославия, в която Р. Македония вече не е съставна част, продължават да се преследват книгите, застъпващи българската позиция по македонския въпрос. Така например според потвърждение за временно конфискуване на

---

[28] пак там, бр. 147, с. 22, Скопйе, 22 март 1996

[29] пак там, бр. пилотен, с. 27

предмети на министерството за вътрешни работи на Сърбия, бр. 31/94 от 4 юли 1994 г., на сръбския гражданин от български произход Марко Шукарев му е отнета книгата "ВМРО - 100 години борба за Македония" и броеве на в. "Македония", орган на ВМРО-СМД (виж факсимиле No 11).

Реалното сръбско присъствие в Р. Македония тревожи македоно-българската емиграция. На 20 юни 1994 г. Македонските патриотични организации в Канада се обърнаха с отворено писмо към К. Григоров като заявяват: "След Втората световна война... насилствено бе променяно българското национално съзнание и език, а след разпадането на Федеративна Социалистическа Република Югославия този антибългарски процес продължава, сякаш Македония е част от третата Югославия... Настояваме пред Вас и пред правителството на Републиката в Скопие, да бъде гарантирано правото на самоопределение на Вашите граждани като българи, което е в съответствие с преамбюла на ООН за човешките права".[30]

Тенденциозността във водената в момента политика от бившите македонски комунисти се схваща от демократично настроената опозиция. Любчо Георгиевски, лидер на най-голямата опозиционна партия ВМРО-ДПМНЕ заявява: "Власта зборува, дека таа е за еквидистанция и дека некой во ВМРО-ДПМНЕ сака да я наруши, еве да речиме со Бугария. А сега во що се состои тоа обвинуванье? Власта постояно повторува, дека еквидистанцията на Р. Македония би се нарушила доколку во Македония би се продавале бугарски весници, или доколку на македонската телевизия се появи некоя бугарска песна. За нив таа е веке нарушуванье на еквидистанцата. А се заборава, не сака да се види дека Македония е отворен фургон за ширенье на друга една култура, од северниот сосед... Еден вистински поглед за ситуацията во Р. Македония ке покаже, дека Македония е дебалансирана држава. За сите други соседи е затворена, а е отворена само кон север".[31]

---

[30] Macedono-Bulgarian Review "Vardar", vol. 1, No 1, p. 30, Toronto 1994

[31] Дело, бр. 150, с. 20, Скопйе, 12 април 1996

Република Србија
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Станица милиције за контролу
прелажења државне границе
DIMITROVGRAD

Број: 31/94
04.07 19 94 год

ПОТВРДА
О ПРИВРЕМЕНО ОДУЗЕТИМ ПРЕДМЕТИМА

Потврђује се да је потписано овлашћено службено лице приликом вршења службе на граничном прелазу од лица ŠUKAREV MARKA
из DIMITROVGRADA, DIMITROVGRAD, SRJ
(место, општина, држава)
улица V. BAKARIĆA бр. 2 дана 04.07. 1994 год. у 21⁵⁰ часова
на основу чл. ______ Закона о прелажењу државне границе и кретању у граничном појасу а из разлога: ______

пронашло и привремено одузело следеће предмете:

1. VIDEO KASETA „PANASONIK SUPER SP 195 - SNIMLJENA
2. KNJIGA „VMRO" OD KRASIMIRA KARAKAČANOVA
3. KNJIGA „ŽIVE" OD DELČO STEFANOVA
4. NOVINE „MAKEDONIJA" OD 5-12 JULA 1994. GOD BR. 26.
5. OBRAZAC I DEKLERACIJA ZA PRIJEM U BUGARSKO DRŽAVLJANSTVO.

ZAKLJUČNO SA REDNIM BROJEM 5.

Грађанин, Овлашћено службено лице,

Потврда се издаје кад се приликом вршења службе привремено одузимају предмети који су у вези са кривичним делом или се могу одузети по одредбама Закона. Потврда се попуњава у три примерка од којих се један примерак предаје дотадашњем државоцу предмета, један се прилаже уз записник, а трећи остаје код овлашћеног службеног лица у СМ за КПДГ.

Факс.№11

Конфискуване от сръбските власти на българска литература по македонския въпрос от сръбския гражданин Марко Шукарев.

За преодоляване на този конфликтен момент е наложително да се упражни ефикасен международен контрол с цел зачитане на човешките права и на македонците със запазено българско етническо самосъзнание. **Реалното отваряне на Р. Македония към всички свои съседи** е предпоставка за изживяване на изкуствено и тенденциозно насажданите предразсъдъци. Не трябва да се забравя, че между лицата, определящи се като етнически македонци, и лицата, чувстващи се българи, **няма етнокултурни различия**. Те говорят един и същи език, имат едни и същи народни песни, традиции и обичаи. Единствената разлика е в различното наименование, което сами дават на тези техни едни и същи характеристики. По тези показатели противоречията българи - "етнически" македонци коренно се различават от противоречията на македонците с албанците, сърбите, гърците и другите етнически групи, населяващи Р. Македония. Още повече, че самото понятие "македонец" е много разтегливо и в неговия географски и политически аспект сред определени категории граждани не влиза в конфликт с българското самоидентифициране.

Необходимо е при съвременните анализи на македонския въпрос фактит[illegible]о да се проучват, да не се поднасят едностранчиво и селективно, за да могат да се разгледат внимателно всички аспекти и тенденции при бъдещото развитие на Р. Македония. Само тогава тя ще се превърне в **стабилна държава** в балканския регион.

Спас Ташев

Международният институт за Македония (МИМ) е неправителствена организация, която се финансира от доброволните вноски на своите членове. МИМ има свои пълномощни представители в България, Западна Европа, САЩ, Канада и Австралия. Всички работят на обществени начала.

Сред приоритетните дейности на МИМ е защитата на човешките права на българите в Македония и др. области.

За да продължи своята успешна и високо хуманна дейност, МИМ се нуждае от Вашата финансова и техническа помощ.